

Dokument na schôdzu

A8-0370/2016

6.12.2016

SPRÁVA

s odporúčaniami pre Komisiu o cezhraničných aspektoch osvojení
(2015/2086(INL))

Výbor pre právne veci

Spravodajca: Tadeusz Zwiefka

(Iniciatíva – článok 46 rokovacieho poriadku)

OBSAH

	strana
NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU	3
PRÍLOHA K NÁVRHU UZNESENIA: PODROBNÉ ODPORÚČANIA TÝKAJÚCE SA NARIADENIA RADY O CEZHRAŇIČNOM UZNÁVANÍ ROZHODNUTÍ O OSVOJENÍ	10
DÔVODOVÁ SPRÁVA	20
STANOVISKO VÝBORU PRE PETÍCIE	23
VÝSLEDOK ZÁVEREČNÉHO HLASOVANIA V GESTORSKOM VÝBORE	28

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

s odporúčaniami pre Komisiu o cezhraničných aspektoch osvojení (2015/2086(INL))

Európsky parlament,

- so zreteľom na článok 225 Zmluvy o fungovaní Európskej únie,
- so zreteľom na článok 67 ods. 4 a článok 81 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie,
- so zreteľom na Dohovor OSN o právach dieťaťa z 20. novembra 1989, a najmä na jeho články 7, 21 a 35,
- so zreteľom na Opčný protokol k Dohovoru OSN o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii z 25. mája 2000,
- so zreteľom na Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch z 24. apríla 1963,
- so zreteľom na Haagsky dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach z 29. mája 1993 (ďalej len „Haagsky dohovor“),
- so zreteľom na tematický dokument komisára pre ľudské práva o osvojovaní a deťoch: hľadisko ľudských práv, uverejnený 28. apríla 2011,
- so zreteľom na články 46 a 52 rokovacieho poriadku,
- so zreteľom na správu Výboru pre právne veci a stanovisko Výboru pre petície (A8-0370/2016),

Spoločné minimálne normy pre osvojenie

- A. keďže v oblasti osvojenia je dôležité, aby sa akékoľvek rozhodnutie prijalo v súlade so zásadou najlepšieho záujmu dieťaťa, bez diskriminácie a pri dodržovaní jeho základných práv;
- B. keďže účelom osvojenia nie je dať dospelým právo na dieťa, ale dať dieťaťu stabilné, milujúce a starostlivé prostredie, v ktorom bude harmonicky vyrastať a vyvíjať sa;
- C. keďže konanie o osvojení sa týka detí, ktoré v čase osvojenia ešte nedosiahli 18 rokov alebo vek plnoletosti v krajine ich pôvodu;
- D. keďže je potrebné vytvoriť primeranú rovnováhu medzi právom osvojeného dieťaťa poznať svoju skutočnú totožnosť a právo biologických rodičov na ochranu svojej totožnosti;
- E. keďže príslušné orgány by nemali považovať samotnú ekonomickú situáciu biologických rodičov za jediný základ a dôvod na pozbavenie výkonu rodičovských práv a poskytnutie dieťaťa na osvojenie;

- F. keďže konanie o osvojení by sa nemalo začať pred prijatím konečného rozhodnutia, ktorým sú biologickí rodičia pozbavení výkonu rodičovských práv, a biologickí rodičia by mali dostať príležitosť vyčerpať všetky právne prostriedky nápravy proti tomuto rozhodnutiu; keďže uznanie rozhodnutia o osvojení prijatého pri absencii týchto procesných záruk môže byť odmietnuté iným členským štátom;
- G. keďže väčšia efektívnosť a transparentnosť umožní zlepšenie vnútroštátnych konaní o osvojení a mohla by uľahčiť medzinárodné osvojenie, čo by mohlo zvýšiť počet osvojených detí; keďže v tejto súvislosti by dodržiavanie článku 21 Dohovoru OSN o právach dieťaťa, ktorý ratifikovali všetky členské štáty, malo byť prvoradým kritériom pre všetky postupy, opatrenia a stratégie týkajúce sa osvojenia v cezhraničných súvislostiach, pričom treba rešpektovať najlepší záujem dieťaťa;
- H. keďže treba zásadným spôsobom vyvinúť väčšie úsilie s cieľom zabrániť tomu, aby boli budúci rodičia, ktorí majú záujem o osvojenie, zneužívaní bezohľadnými sprostredkovateľskými organizáciami, a keďže spolupráca v boji proti trestnej činnosti a korupcii v EÚ sa preto musí posilniť aj v tejto oblasti;
- I. keďže umiestňovanie súrodencov do tej istej adoptívnej rodiny by sa malo v čo najväčšej možnej miere podporovať, aby boli uchránení pred ďalšou traumou vyplývajúcou z ich oddelenia;

Medzištátne osvojenia podľa Haagskeho dohovoru z roku 1993

- J. keďže na základe Haagskeho dohovoru z 29. mája 1993 o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach, ktorý ratifikovali všetky členské štáty, vznikol systém administratívnej spolupráce v oblasti medzištátnych osvojení a ich administratívneho uznávania. t. j. osvojení, pri ktorých osvojiteľia a dieťa alebo deti nemajú obvyklý pobyt v tej istej krajine;
- K. keďže v Haagskom dohovore sa stanovuje, že medzištátne osvojenia sa uznávajú automaticky vo všetkých signatárskych štátoch, pričom nie je potrebné, aby bol v platnosti nejaký osobitný postup uznávania;
- L. keďže podľa Haagskeho dohovoru možno uznanie zamietnuť len v prípade, že osvojenie je preukázateľne v rozpore s verejným poriadkom dotknutého štátu, pričom sa zohľadní najlepší záujem dieťaťa;

Justičná spolupráca v občianskych veciach v oblasti osvojenia

- M. keďže odborná justičná príprava v najširšom zmysle je kľúčom k vzájomnej dôvere vo všetkých oblastiach práva vrátane oblasti týkajúcej sa osvojení; keďže je preto potrebné, aby sa existujúce programy EÚ pre justičnú odbornú prípravu a podporu pre Európsku justičnú sieť vo väčšej miere zamerali na špecializované súdy, napríklad rodinné súdy a súdy pre mladistvých;
- N. keďže občania by mali mať lepší prístup ku komplexným informáciám o právnych a procesných aspektoch vnútroštátneho osvojenia v členských štátoch; keďže portál elektronickej justície by sa mohol v tejto súvislosti rozšíriť;

- O. keďže spolupráca v rámci Európskej siete ombudsmanov pre deti sa začala v roku 1997 a je potrebné nabádať európskych ombudsmanov pre záležitosti detí k užšej spolupráci a koordinácii v rámci tohto fóra; keďže toto úsilie by mohlo zahŕňať ich zapojenie do existujúcich systémov odbornej justičnej prípravy financovaných z prostriedkov EÚ;
- P. keďže by sa mala vykonať hĺbková analýza, pretože je treba viac úsilia na predchádzanie cezhraničnému obchodovaniu s deťmi na účely osvojenia a na boj proti nemu a na zlepšenie riadneho a účinného uplatňovania existujúcich pravidiel a usmernení na boj proti obchodovaniu s deťmi; keďže spolupráca v boji proti trestnej činnosti a korupcii v EÚ sa preto musí posilniť aj v tejto oblasti, aby sa predišlo únosom detí, ich predaju alebo obchodovaniu s nimi;

Cezhraničné uznávanie vnútroštátnych rozhodnutí o osvojení

- Q. keďže zásada vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi má v práve Únie zásadný význam, pretože umožňuje vytvoriť a zachovať priestor bez vnútorných hraníc; keďže zásada vzájomného uznávania, ktorá je založená na vzájomnej dôvere, ukladá členským štátom povinnosť vykonať rozsudok alebo rozhodnutie pochádzajúce z iného členského štátu;
- R. keďže bez ohľadu na medzinárodné pravidlá v tejto oblasti sa názory v členských štátoch stále rozchádzajú, pokiaľ ide o zásady, ktorými by sa malo riadiť konanie o osvojení, rovnako ako sa rozchádzajú, pokiaľ ide o konania o osvojení a právne dôsledky procesu osvojenia;
- S. keďže Európska únia má právomoc prijímať opatrenia zamerané na posilnenie justičnej spolupráce medzi členskými štátmi bez toho, aby to ovplyvnilo vnútroštátne rodinné právo, a to aj v oblasti osvojenia;
- T. keďže výnimky v oblasti verejného poriadku slúžia na zachovanie identity členských štátov, ktorá sa premieta do rodinného hmotného práva členských štátov;
- U. keďže v súčasnosti neexistuje žiadne európske ustanovenie o uznávaní – automatickom alebo inom – vnútroštátnych súdnych rozhodnutí o osvojení, t. j. osvojení, ktoré prebiehajú v rámci jedného členského štátu;
- V. keďže neexistencia týchto ustanovení spôsobuje európskym rodinám, ktoré sa po osvojení dieťaťa presťahujú do iného členského štátu, značné problémy vzhľadom na to, že osvojenie nemusí byť uznané, v dôsledku čoho môžu mať rodičia ťažkosti pri vykonávaní svojich rodičovských práv a povinností a môžu mať finančné ťažkosti vzhľadom na rôzne poplatky uplatňované v tejto oblasti;
- W. keďže absencia týchto ustanovení teda ohrozuje práva detí na stabilnú a trvalú rodinu;
- X. keďže v súčasnosti môžu byť rodičia, ktorí sa sťahujú do iného členského štátu, nútení použiť osobitné vnútroštátne postupy uznávania alebo dokonca opakovane si osvojiť dieťa, čo spôsobuje veľkú právnu neistotu;
- Y. keďže súčasný stav môže spôsobovať závažné problémy a brániť rodinám, aby v plnej miere vykonávali svoje právo na voľný pohyb;

- Z. keďže môže byť potrebné preskúmať a posúdiť celkovú situáciu prostredníctvom konzultácií medzi príslušnými orgánmi členských štátov;
- AA. keďže v nariadení Brusel II sa nerieši otázka uznávania súdnych rozhodnutí o osvojení dieťaťa, lebo sa týka výlučne rodičovských povinností;
- AB. keďže je preto absolútne nevyhnutné prijať právne predpisy, na základe ktorých sa umožní v členskom štáte automatické uznanie vnútroštátneho rozhodnutia o osvojení dieťaťa, ktoré bolo vydané v inom členskom štáte pod podmienkou, že sa v plnej miere dodržia vnútroštátne ustanovenia o verejnom poriadku a dodrží sa zásada subsidiarity a proporcionality;
- AC. keďže takéto právne predpisy by dopĺňali nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003¹ (nariadenie Brusel IIa) o otázkach súdnej právomoci a rodičovských práv a povinností a vyplnili existujúce medzery v uznávaní osvojení podľa medzinárodného práva (Haagsky dohovor z roku 1993);

Spoločné minimálne normy pre osvojenie

1. vyzýva orgány členských štátov, aby pri prijímaní všetkých rozhodnutí týkajúcich sa osvojenia mali na zreteli najlepší záujem dieťaťa a rešpektovali jeho základné práva a zároveň vždy zohľadňovali špecifické okolnosti jednotlivých prípadov;
2. zdôrazňuje, že deti ponúknuté na osvojenie by sa nemali vnímať ako majetok štátu, ale ako jednotlivci s medzinárodne uznanými základnými právami;
3. zdôrazňuje, že každý prípad osvojenia je iný a musí sa posudzovať individuálne;
4. domnieva sa, že v prípade osvojenia s cezhraničnými aspektmi by sa kultúrne a jazykové tradície dieťaťa mali v čo najväčšej miere zohľadniť a rešpektovať;
5. domnieva sa, že v rámci konania vo veci osvojenia by sa dieťaťu mala vždy poskytnúť možnosť, aby bolo vypočuté bez nátlaku a aby vyjadrilo svoj názor na konanie o osvojení, pričom by sa mal zohľadniť jeho vek a vyspelosť; domnieva sa preto, že je mimoriadne dôležité, aby sa vždy, keď je to možné a bez ohľadu na vek žiadal od dieťaťa súhlas s osvojením; v tejto súvislosti požaduje, aby sa mimoriadna pozornosť venovala malým deťom a dojčatám, ktoré nemôžu byť vypočuté;
6. domnieva sa, že nijaké rozhodnutie o osvojení by sa nemalo prijať pred vypočutím biologických rodičov a v opodstatnených prípadoch pred vyčerpaním všetkých právnych prostriedkov nápravy týkajúcich sa rodičovských práv a povinností a pred prijatím konečného rozhodnutia, ktorým sú biologickí rodičia pozbavení výkonu rodičovských práv; vyzýva preto orgány členských štátov, aby prijali všetky potrebné opatrenia pre blaho dieťaťa, kým sa vyčerpajú opravné prostriedky, ako aj počas celého súdneho konania týkajúceho sa osvojenia, a zároveň zabezpečili dieťaťu ochranu a

¹ Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, 23.12.2003, s. 1).

starostlivosť potrebnú pre jeho harmonický rozvoj;

7. vyzýva Komisiu, aby zvážila porovnávaciu štúdiu s cieľom analyzovať sťažnosti týkajúce sa osvojení bez súhlasu s cezhraničnými aspektami;
8. zdôrazňuje, že príslušné orgány by mali vždy ešte pred ponúknutím dieťaťa na osvojenie cudzími osobami najskôr zvážiť možnosť zveriť dieťa príbuzným, a to aj vtedy, keď jej členovia žijú v inej krajine, ak dieťa má vzťah s týmito členmi rodiny, a po individuálnom posúdení potrieb dieťaťa; domnieva sa, že obvyklý pobyt členov rodiny, ktorí by chceli prebrať zodpovednosť za dieťa, by sa nemal považovať za rozhodujúci faktor;
9. žiada rovnocenný prístup k rodičom s odlišnou štátnou príslušnosťou počas konaní vo veciach rodičovských práv a povinností a osvojenia; vyzýva členské štáty, aby zabezpečili rovnaké procesné práva príbuzným, ktorí sú účastníkmi konaní o osvojení a štátnymi príslušníkmi iného členského štátu, a to vrátane poskytovania právnej pomoci, včasných informácií o vypočutiach, práva na tlmočníka a poskytovania všetkých dokumentov týkajúcich sa prípadu v ich rodnom jazyku;
10. zdôrazňuje, že v prípade, že dieťa, o ktorého osvojení sa uvažuje, je občanom iného členského štátu, konzulárne úrady tohto členského štátu a rodina dieťaťa, ktorá žije v tomto členskom štáte, by mali byť informovaní a malo by sa s nimi konzultovať pred prijatím akéhokoľvek rozhodnutia;
11. okrem toho vyzýva členské štáty, aby venovali mimoriadnu pozornosť maloletým bez sprievodu, ktorí majú štatút utečenca alebo oň požiadali, a zabezpečili im ochranu, pomoc a starostlivosť, ktoré sú členské štáty povinné poskytnúť na základe svojich medzinárodných záväzkov, predovšetkým tým, že ich v prechodnom období zaradia do pestúnskych rodín;
12. zdôrazňuje, že je dôležité poskytnúť sociálnym pracovníkom primerané pracovné podmienky na riadne vykonávanie posúdenia jednotlivých prípadov, a to bez akéhokoľvek finančného alebo právneho nátlaku a pri plnom zohľadnení záujmu dieťaťa v krátkodobom, strednodobom a dlhodobom výhľade;

Medzištátne osvojenia podľa Haagskeho dohovoru z roku 1993

13. berie na vedomie úspešnosť a dôležitosť uplatňovania Haagskeho dohovoru z 29. mája 1993 o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach a nabáda všetky krajiny, aby ho podpísali, ratifikovali alebo aby k nemu pristúpili;
14. vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že problémy často nastávajú v súvislosti s vydávaním osvedčení o osvojení dieťaťa; vyzýva preto orgány členských štátov, aby zabezpečili, že sa vždy budú dodržiavať postupy a záruky stanovené v Haagskom dohovore s cieľom zabezpečiť automatické uznávanie; vyzýva členské štáty, aby nevytvárali zbytočné byrokratické prekážky brániace uznávaniu osvojení v rámci rozsahu pôsobnosti Haagskeho dohovoru, ktoré môžu predlžovať konania a predražovať ich;
15. poukazuje na to, že by sa mohlo vyvinúť väčšie úsilie s cieľom dodržiavať a dôsledne

presadzovať ustanovenia Haagskeho dohovoru, keďže niektoré členské štáty požadujú v súvislosti s uznávaním osvojení dodatočné administratívne postupy alebo úhradu neprimerane vysokých poplatkov súvisiacich s uznaním osvojenia, napríklad za zápis alebo zmenu osobného stavu alebo za nadobudnutie štátnej príslušnosti, hoci je to v rozpore s ustanoveniami dohovoru;

16. vyzýva členské štáty, aby dodržiavali postupy súvisiace s požiadavkami o poradenstve a súhlase uvedenými v článku 4 Haagskeho dohovoru;

Justičná spolupráca v občianskych veciach v oblasti osvojenia

17. vyzýva členské štáty, aby zintenzívnili svoju spoluprácu v oblasti osvojenia vrátane právnych a sociálnych aspektov a požaduje väčšiu spoluprácu medzi zodpovednými orgánmi pre následné posudzovanie tam, kde je to potrebné; v tejto súvislosti takisto žiada EÚ, aby zachovala jednotný prístup k právam detí vo všetkých jej významných vnútorných a vonkajších politikách;
18. vyzýva Komisiu, aby zriadila efektívnu európsku sieť sudcov a orgánov zameraných na osvojenie detí s cieľom uľahčiť výmenu informácií a osvedčených postupov, ktorá je užitočná najmä vtedy, keď osvojenie zahŕňa zahraničný prvok; domnieva sa, že je mimoriadne dôležité, aby sa uľahčila koordinácia a výmena osvedčených postupov so súčasnou Európskou sieťou odbornej justičnej prípravy s cieľom dosiahnuť čo najväčšiu možnú mieru súladu so systémami, ktoré už boli financované Európskou úniou; v tejto súvislosti vyzýva Komisiu, aby poskytla finančné prostriedky na špecializovanú odbornú prípravu sudcov pôsobiacich v oblasti cezhraničných osvojení;
19. je presvedčený, že školenia a príležitosti na stretnutia pre sudcov pôsobiacich v oblasti cezhraničného osvojovania môžu pomôcť pri presnej identifikácii očakávaných a potrebných právnych riešení v oblasti uznávania vnútroštátnych osvojení; vyzýva preto Komisiu, aby poskytla finančné prostriedky na takúto odbornú prípravu a príležitosti na stretnutia v štádiu prípravy nariadenia;
20. vyzýva Komisiu, aby na Európskom portáli elektronickej justície uverejnila príslušné právne a procesné informácie týkajúce sa zákonov o osvojení deťat'a a praxe vo všetkých členských štátoch;
21. berie na vedomie činnosť Európskej siete ombudsmanov pre deti a domnieva sa, že túto spoluprácu je potrebné ďalej rozvíjať a upevňovať;
22. poukazuje na potrebu úzkej spolupráce v záujme predchádzania cezhraničným únosom detí, ich predaju alebo obchodovaniu s nimi na účely osvojenia, a to aj prostredníctvom takých európskych orgánov ako napr. Europol; poznamenáva, že spoľahlivé vnútroštátne systémy registrácie narodení môžu zamedziť obchodovaniu s deťmi na účely osvojenia; v tejto súvislosti vyzýva na lepšiu koordináciu v citlivej oblasti adopcie detí z tretích krajín;

Cezhraničné uznávanie vnútroštátnych rozhodnutí o osvojení

23. konštatuje, že je jednoznačne potrebné, aby európske právne predpisy umožňovali automatické cezhraničné uznávanie vnútroštátnych súdnych rozhodnutí o osvojení

dieťaťa;

24. žiada Komisiu, aby do 31. júla 2017 na základe článkov 67 a 81 Zmluvy o fungovaní Európskej únie predložila návrh právneho aktu o cezhraničnom uznávaní rozhodnutí o osvojení, a to podľa odporúčaní uvedených v prílohe k tomuto dokumentu a v súlade s existujúcimi medzinárodnými predpismi v tejto oblasti;
25. potvrdzuje, že odporúčania pripojené k tomuto návrhu uznesenia rešpektujú základné práva a zásady subsidiarity a proporcionality;
26. domnieva sa, že požadovaný návrh nemá negatívne finančné dôsledky, keďže konečný cieľ, ktorým je automatické uznávanie rozhodnutí o osvojení, prinesie zníženie nákladov;
27. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie a sprievodné podrobné odporúčania uvedené v prílohe Komisii, Rade a parlamentom a vládam členských štátov.

**PRÍLOHA K NÁVRHU UZNESENIA:
PODROBNÉ ODPORÚČANIA TÝKAJÚCE SA NARIADENIA RADY O
CEZHraničnom uznávaní rozhodnutí o osvojení**

A. ZÁSADY A CIELE POŽADOVANÉHO NÁVRHU

1. Pri výkone svojho práva na voľný pohyb sa čoraz väčší počet občanov EÚ každý rok rozhodne presťahovať do iného členského štátu Únie. Toto spôsobuje viacero ťažkostí, pokiaľ ide o uznávanie a právne riešenie osobnej a rodinnej právnej situácie mobilných jednotlivcov. Únia začala riešiť tieto problémové situácie napríklad prijatím nariadenia o dedičskom práve a zavedením posilnenej spolupráce o uznávaní určitých aspektov majetkových režimov manželov a majetkových pomerov registrovaných partnerstiev.
2. Haagsky dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach z 29. mája 1993 je v platnosti vo všetkých členských štátoch. Týka sa postupu cezhraničných osvojení a nariaďuje sa ním automatické uznávanie takýchto osvojení. V dohovore sa však neuvádza situácia rodiny, ktorej dieťa bolo osvojené výlučne vnútroštátnym postupom a ktoré sa potom presťahuje do iného členského štátu. To môže viesť k závažným právnym problémom v prípade, že sa právny vzťah medzi rodičom/rodičmi a osvojeným dieťaťom neuzná automaticky. Môžu sa vyžadovať dodatočné administratívne alebo súdne postupy a v krajnom prípade môže dôjsť k úplnému zamietnutiu uznania.
3. Na ochranu základných práv a slobôd týchto občanov Únie je preto potrebné prijať nariadenie, ktorým sa stanoví automatické cezhraničné uznávanie rozhodnutí o osvojení. Náležitým právnym základom pre tento návrh je článok 67 ods. 4 ZFEÚ, ktorý sa týka vzájomného uznávania rozsudkov a rozhodnutí, a článok 81 ods. 3 ZFEÚ, ktorý sa týka opatrení v oblasti rodinného práva. Nariadenie schváli Rada po konzultácii s Európskym parlamentom.
4. Navrhovaným nariadením sa stanovuje automatické uznávanie rozhodnutí o osvojení vydaných v členskom štáte na základe iného postupu ako podľa rámca Haagskeho dohovoru z roku 1993. Keďže európske rodiny môžu mať vzťahy s treťou krajinou alebo v tretej krajine mohli v minulosti žiť, nariadením sa tiež stanovuje, že po uznaní rozhodnutia o osvojení vydaného v tretej krajine jedným členským štátom na základe jeho príslušných vnútroštátnych procesných pravidiel sa osvojenie uzná vo všetkých ostatných členských štátoch.
5. S cieľom predísť taktizovaniu pri výbere súdu alebo uplatneniu nenáležitých vnútroštátnych právnych predpisov však toto automatické uznávanie v prvom rade podlieha podmienke, že uznanie nesmie byť preukázateľne v rozpore s verejným poriadkom členského štátu, ktorý má osvojenie uznať, pričom sa zdôrazňuje, že takéto odmietnutie nesmie nikdy viesť k faktickej diskriminácii, ktorá sa zakazuje v článku 21 Charty základných práv Európskej únie, a v druhom rade, že členský štát, ktorý prijal rozhodnutie o osvojení, mal na to súdnu právomoc podľa článku 4. Túto právomoc môže mať iba členský štát, v ktorom má rodič alebo rodičia alebo dieťa obvyklý pobyt. V prípade, že sa rozhodnutie o osvojení prijalo v tretej krajine, právomoc na prvé uznanie tohto osvojenia v Únii môže mať aj členský štát, ktorého štátnu príslušnosť majú rodičia alebo dieťa. Tým sa má európskym rodinám žijúcim v zahraničí zaručiť

prístup k spravodlivosti.

6. Na rozhodovanie o akýchkoľvek pripomienkach vznesených proti uznaniu v konkrétnych prípadoch sa vyžadujú osobitné postupy. Tieto ustanovenia sú podobné ustanoveniam iných právnych aktov Únie v oblasti justície v občianskych veciach.
7. Malo by sa vytvoriť európske osvedčenie o osvojení s cieľom urýchliť riešenie akejkoľvek administratívnej otázky týkajúcej sa automatického uznávania. Vzor osvedčenia sa prijme ako delegovaný akt Komisie.
8. Návrh sa týka len individuálneho vzťahu medzi rodičom a dieťaťom. Členské štáty nemajú na základe návrhu povinnosť uznať nijaký konkrétny právny vzťah medzi rodičmi osvojeného dieťaťa, keďže sa vnútroštátne právne predpisy vzťahujúce sa na páry značne líšia.
9. V návrhu sa napokon uvádzajú obvyklé záverečné a prechodné ustanovenia, ktoré možno nájsť v nástrojoch justície v občianskych veciach. Automatické uznávanie osvojení sa vzťahuje len na rozhodnutia o osvojení, ktoré boli prijaté od dátumu uplatňovania nariadenia a od toho dátumu aj na všetky skôr prijaté rozhodnutia o osvojení, ak je dieťa stále maloleté.
10. Tento návrh je v súlade so zásadami subsidiarity a proporcionality, keďže členské štáty nemôžu konať samostatne pri vytváraní právneho rámca pre cezhraničné uznávanie rozhodnutí o osvojení, a neprekračuje rámec toho, čo je absolútne nevyhnutné na zabezpečenie stability právneho postavenia osvojených detí. Nemá vplyv na rodinné právo členských štátov.

B. TEXT POŽADOVANÉHO NÁVRHU

Nariadenie Rady o cezhraničnom uznávaní súdnych rozhodnutí o osvojení

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 67 ods. 4 a článok 81 ods. 3,

so zreteľom na žiadosť Európskeho parlamentu Európskej komisii,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

po postúpení návrhu legislatívneho aktu národným parlamentom,

so zreteľom na stanovisko Európskeho parlamentu,

so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru,

konajúc v súlade s mimoriadnym legislatívnym postupom,

keďže:

(1) Únia si stanovila za cieľ udržiavať a rozvíjať priestor slobody, bezpečnosti

a spravodlivosti, v ktorom je zaručený voľný pohyb osôb. Na postupné vytvorenie takého priestoru je potrebné, aby Únia prijala opatrenia súvisiace s justičnou spoluprácou v občianskych veciach, ktoré majú cezhraničný dosah, a to aj v oblasti rodinného práva.

- (2) Podľa článku 67 a článku 81 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) majú tieto opatrenia zahŕňať opatrenia zamerané na zabezpečenie vzájomného uznávania rozhodnutí v súdnych a mimosúdnych veciach.
- (3) Na zabezpečenie voľného pohybu pre rodiny s osvojeným dieťaťom je potrebné a vhodné, aby sa normy upravujúce právomoc súdov a uznávanie súdnych rozhodnutí o osvojení upravili právnym nástrojom Únie, ktorý je záväzný a priamo uplatniteľný.
- (4) Týmto nariadením by sa mal stanoviť jednoznačný a komplexný právny rámec pre oblasť cezhraničného uznávania súdnych rozhodnutí o osvojení, rodinám by sa mala poskytnúť právna istota, predvídateľnosť a flexibilita a malo by sa zabrániť situácii, keď súdne rozhodnutie o osvojení prijaté zákonným spôsobom v jednom členskom štáte nie je uznané v inom.
- (5) Toto nariadenie by sa malo vzťahovať na uznávanie súdnych rozhodnutí o osvojení, ktoré boli prijaté alebo uznané v členskom štáte. Nemalo by sa však vzťahovať na medzištátne osvojenia, ktoré sa vykonávajú v súlade s Haagskym dohovorom z 29. mája 1993 o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach, keďže v tomto dohovore sa už stanovuje automatické uznávanie týchto osvojení. Toto nariadenie by sa preto malo uplatňovať len v prípadoch uznávania vnútroštátnych osvojení a medzinárodných osvojení, ktoré sa neuskutočňujú podľa uvedeného dohovoru.
- (6) Medzi osvojením a územím členského štátu, ktorý vydal alebo uznal súdne rozhodnutie o osvojení, musí existovať vzťah. Uznávanie by preto malo byť v súlade so spoločnými pravidlami určovania právomoci.
- (7) Pravidlá určovania právomoci by mali byť ľahko predvídateľné a mali by vychádzať zo zásady, že právomoc sa vo všeobecnosti určuje podľa obvyklého pobytu osvojiteľov alebo obvyklého pobytu jedného z osvojiteľov alebo dieťaťa. Právomoc by mala byť obmedzená na tento dôvod s výnimkou prípadov týkajúcich sa tretích krajín, keď môže byť podmienka vzťahu splnená na základe štátnej príslušnosti k členskému štátu.
- (8) Keďže osvojenie sa väčšinou týka maloletých osôb, nie je vhodné poskytnúť rodičom alebo dieťaťu flexibilitu, pokiaľ ide o výber orgánov, ktoré budú rozhodovať o osvojení.
- (9) Vzájomná dôvera vo výkon spravodlivosti v Únii umožňuje uplatňovať zásadu, že súdne rozhodnutia o osvojení vydané alebo uznané v jednom z členských štátoch by sa mali uznávať vo všetkých ostatných členských štátoch bez potreby osobitného konania. V dôsledku toho by sa so súdnym rozhodnutím o osvojení prijatým v jednom členskom štáte malo nakladať tak, ako keby bolo prijaté v cieľovom členskom štáte.
- (10) Automatické uznanie rozhodnutia o osvojení, ktoré bolo vydané v inom členskom štáte, v cieľovom členskom štáte by nemalo ohroziť dodržiavanie práv na obhajobu. Každá zainteresovaná strana by preto mala mať možnosť požiadať o zamietnutie uznania

rozhodnutia o osvojení, ak sa domnieva, že na to existuje dôvod.

- (11) Uznávanie vnútroštátnych rozhodnutí o osvojení by malo byť automatické za predpokladu, že členský štát, v ktorom k osvojeniu došlo, bol k tomuto rozhodnutiu príslušný, alebo ak toto uznanie by nebolo zjavne v rozpore s verejným poriadkom uznávajúceho členského štátu v zmysle článku 21 Charty základných práv Európskej únie.
- (12) Toto nariadenie by nemalo mať vplyv na hmotné rodinné právo členských štátov vrátane práva týkajúceho sa osvojenia. Uznanie rozhodnutia o osvojení na základe tohto nariadenia by navyše nemalo znamenať uznanie nejakého právneho vzťahu medzi osvojiteľmi ako dôsledku tohto uznania rozhodnutia o osvojení bez toho, aby tým však bolo podmienené prípadné rozhodnutie o uznaní rozhodnutia o osvojení.
- (13) Procesné otázky, na ktoré sa toto nariadenie nevzťahuje, by sa mali riešiť v súlade s vnútroštátnym právom.
- (14) Ak v dôsledku rozhodnutia o osvojení vzniká právny vzťah, ktorý nie je známy v právnom poriadku cieľového členského štátu, tento právny vzťah vrátane akéhokoľvek práva alebo povinnosti, ktoré z neho vyplývajú, by sa mal v najväčšej možnej miere prispôbiť právnomu vzťahu, ktorý je podľa právneho poriadku tohto členského štátu spojený s rovnocennými účinkami a sleduje podobné ciele. Ako a kto vykoná prispôbenie by mali určiť jednotlivé členské štáty.
- (15) Na uľahčenie automatického uznávania upraveného týmto nariadením by sa mal vypracovať vzor na postupovanie rozhodnutí o osvojení, tzv. európske osvedčenie o osvojení. Na tento účel by sa mala na Komisiu delegovať právomoc prijímať akty v súlade s článkom 290 ZFEÚ, pokiaľ ide o zavedenie a zmenu tohto vzorového osvedčenia. Je mimoriadne dôležité, aby Komisia počas prípravných prác uskutočnila príslušné konzultácie, a to aj na úrovni expertov. Pri príprave a vypracúvaní delegovaných aktov by Komisia mala zabezpečiť, aby sa príslušné dokumenty súčasne, včas a vhodným spôsobom postúpili Európskemu parlamentu a Rade.
- (16) Keďže cieľ tohto nariadenia nemožno uspokojivo dosiahnuť na úrovni členských štátov, ale ho možno lepšie dosiahnuť na úrovni Únie, môže Únia prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „Zmluva o EÚ“). V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku toto nariadenie neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie tohto cieľa.
- (17) V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu č. 21 o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o EÚ a ZFEÚ [Spojené kráľovstvo a Írsko oznámili svoje želanie podieľať sa na prijímaní a uplatňovaní tohto nariadenia]/[bez toho, aby bol dotknutý článok 4 uvedeného protokolu, Spojené kráľovstvo a Írsko sa nebudú zúčastňovať na prijímaní tohto nariadenia a nebudú týmto nariadením viazané ani nebudú podliehať jeho uplatňovaniu].
- (18) V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu č. 22 o postavení Dánska, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a k Zmluve o fungovaní Európskej únie, sa Dánsko na prijatí tohto nariadenia nezúčastňuje, a preto ním nie je viazané, ani nepodlieha jeho

uplatňovaniu,

PRIJALI TOTO NARIADENIE:

Článok 1

Rozsah pôsobnosti

1. Toto nariadenie sa uplatňuje na uznávanie rozhodnutí o osvojení.
2. Toto nariadenie sa neuplatňuje alebo nemá vplyv na:
 - a) právne predpisy členských štátov týkajúce sa nároku na osvojenie alebo iných záležitostí rodinného práva;
 - b) medzištátne osvojenia podľa Haagskeho dohovoru z 29. mája 1993 o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach.
3. V nijakom ustanovení tohto nariadenia sa od členského štátu nepožaduje, aby:
 - a) uznal existenciu akéhokoľvek právneho vzťahu medzi rodičmi osvojeného dieťaťa ako dôsledku uznania rozhodnutia o osvojení;
 - b) vydal rozhodnutia o osvojení za okolností, za ktorých to príslušné vnútroštátne právo nedovoľuje.

Článok 2

Vymedzenie pojmov

Na účely tohto nariadenia „rozhodnutie o osvojení“ znamená rozsudok alebo rozhodnutie, ktorým vzniká alebo sa uznáva trvalý, právny priamy príbuzenský vzťah medzi dieťaťom, ktoré ešte nedosiahlo plnoletosť, a novým rodičom alebo novými rodičmi, ktorí nie sú biologickými rodičmi tohto dieťaťa bez ohľadu na spôsob, akým sa tento právny vzťah vo vnútroštátnom práve nazýva.

Článok 3

Automatické uznávanie rozhodnutí o osvojení

1. Rozhodnutie o osvojení vydané v členskom štáte sa uznáva v ostatných členských štátoch bez toho, aby sa požadoval osobitný postup pod podmienkou, že členský štát vydávajúci rozhodnutie má právomoc v súlade s článkom 4.
2. Každá zainteresovaná strana môže postupom stanoveným v článku 7 podať návrh na rozhodnutie o tom, že neexistujú dôvody na zamietnutie uznania uvedené v článku 6.
3. Ak výsledok konania na súde členského štátu závisí od posúdenia zamietnutia uznania ako predbežnej otázky, potom tento súd má právomoc v tejto otázke.

Článok 4

Právomoc na vydávanie rozhodnutí o osvojení

1. Orgány členského štátu môžu vydať rozhodnutie o osvojení iba v prípade, že osvojiteľ alebo osvojiteľia alebo osvojené dieťa majú obvyklý pobyt v tomto členskom štáte.
2. Keď rozhodnutie o osvojení vydali s ohľadom na dieťa orgány tretieho štátu, orgány členského štátu môžu tiež vydať takéto rozhodnutie alebo sa môžu rozhodnúť, že uznajú rozhodnutie tretieho štátu v súlade s postupmi stanovenými vnútroštátnym právom, ak osvojiteľ alebo osvojiteľia alebo osvojené dieťa nemajú obvyklý pobyt v tomto členskom štáte, ale sú jeho občanmi.

Článok 5

Písomnosti požadované na uznanie

Strana, ktorá si chce v určitom členskom štáte uplatniť rozhodnutie o osvojení vydané v inom členskom štáte, predloží:

- a) vyhotovenie rozhodnutia o osvojení, ktoré spĺňa podmienky potrebné na preukázanie jeho pravosti; a
- b) európske osvedčenie o osvojení vydané podľa článku 11.

Článok 6

Zamietnutie uznania

Uznanie rozhodnutia o osvojení vydaného v členskom štáte môže byť na žiadosť ktorejkoľvek strany zamietnuté iba:

- a) ak je v zjavnom rozpore s verejným poriadkom (*ordre public*) cieľového členského štátu;
- b) ak nemal pôvodný členský štát právomoc podľa článku 4.

Článok 7

Žiadosť o zamietnutie uznania

1. Uznanie rozhodnutia o osvojení sa na žiadosť ktorejkoľvek zainteresovanej strany v zmysle vymedzenom vnútroštátnymi právnymi predpismi zamietne, keď sa zistí existencia jedného z dôvodov uvedených v článku 6.
2. Žiadosť o zamietnutie uznania sa podáva súdu, ktorý dotknutý členský štát oznámil Komisii podľa článku 13 písm. a) ako súd, na ktorý sa má podať žiadosť.
3. Konanie o zamietnutie uznania sa v rozsahu, v ktorom nie je upravené v tomto nariadení, upravuje právnym poriadkom cieľového členského štátu.
4. Žiadateľ predloží súdu kópiu rozhodnutia a v prípade potreby jeho preklad alebo prepis.

5. Súd môže upustiť od požiadavky na predloženie písomností uvedených v odseku 4, ak ich už má alebo ak považuje za neprimerané žiadať od žiadateľa, aby ich predložil. V tomto druhom prípade môže súd požiadať druhú stranu, aby predložila uvedené písomnosti.
6. Od strany, ktorá žiada o zamietnutie rozhodnutia o osvojení vydaného v inom členskom štáte, nemožno žiadať, aby mala v cieľovom členskom štáte poštovú adresu. Od tejto strany nemožno ani žiadať, aby mala v cieľovom členskom štáte splnomocneného zástupcu, pokiaľ ustanovenie takéhoto zástupcu nie je povinné, a to bez ohľadu na štátne občianstvo alebo bydlisko strán.
7. Súd o žiadosti o zamietnutie uznania rozhodne bezodkladne.

Článok 8

Odvolaie proti rozhodnutiu o žiadosti o zamietnutie uznania

1. Proti rozhodnutiu o žiadosti o zamietnutie uznania môže podať opravný prostriedok každá zo strán.
2. Opravný prostriedok sa podáva na súd, ktorý dotknutý členský štát oznámil Komisii podľa článku 13 písm. b) ako súd, na ktorý sa má podať takýto opravný prostriedok.
3. Rozhodnutie vydané v konaní o opravnom prostriedku možno napadnúť len opravným prostriedkom v prípade, ak súdy, na ktoré sa má podať akýkoľvek ďalší opravný prostriedok, dotknutý členský štát oznámil Komisii podľa článku 13 písm. c).

Článok 9

Opravné prostriedky v členskom štáte pôvodu rozhodnutia o osvojení

Súd, na ktorý sa podala žiadosť o zamietnutie uznania, alebo súd, ktorý koná o opravnom prostriedku podľa článku 8 ods. 2 alebo 3, môže prerušiť konanie, ak sa proti rozhodnutiu o osvojení podal riadny opravný prostriedok v členskom štáte pôvodu rozhodnutia o osvojení alebo ak lehota na podanie takéhoto opravného prostriedku ešte neuplynula. V tomto druhom prípade môže súd určiť lehotu, v ktorej sa riadny opravný prostriedok musí podať.

Článok 10

Zákaz skúmania vo veci samej

Za žiadnych okolností sa rozhodnutie o osvojení alebo rozsudok vydaný v členskom štáte nesmie v cieľovom členskom štáte skúmať z hľadiska rozhodnutia vo veci samej.

Článok 11

Európske osvedčenie o osvojení

Orgány členského štátu, ktoré vydali rozhodnutie o osvojení, vydajú na žiadosť ktorejkoľvek zo zainteresovaných strán viacjazyčné európske osvedčenie o osvojení podľa vzoru stanoveného v článku 15.

Článok 12

Prispôsobenie rozhodnutia o osvojení

1. Ak rozhodnutie alebo rozsudok obsahuje opatrenie alebo príkaz, ktoré nie sú známe v právnom poriadku cieľového členského štátu, toto opatrenie alebo tento príkaz sa v čo najväčšej miere prispôsobí opatreniu alebo príkazu, ktoré právny poriadok tohto členského štátu pozná a ktorý je spojený s rovnocennými účinkami a sleduje podobné ciele a záujmy. Takéto prispôsobenie nesmie viesť k účinkom, ktoré by presahovali rámec účinkov stanovených v právnom poriadku členského štátu pôvodu.
2. Ktorákoľvek zainteresovaná strana môže na súde napadnúť prispôsobenie opatrenia alebo príkazu.

Článok 13

Informácie poskytované členskými štátmi

1. Do 1. júla 2018 členské štáty oznámia Komisii svoje vnútroštátne predpisy, ak existujú, týkajúce sa:
 - a) súdov, na ktoré sa má podať žiadosť o zamietnutie uznania podľa článku 7 ods. 2;
 - b) súdov, na ktoré sa má podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu vo veci žiadosti o zamietnutie uznania podľa článku 8 ods. 2; a
 - c) súdov, na ktoré sa má podať akýkoľvek ďalší opravný prostriedok podľa článku 8 ods. 3.
2. Komisia sprístupní verejnosti informácie uvedené v odseku 1, ako aj akékoľvek iné dôležité informácie o postupoch osvojenia a jeho uznávania v členských štátoch všetkými vhodnými prostriedkami, najmä na Európskom portáli elektronickej justície.

Článok 14

Legalizácia alebo podobná formálna náležitosť

Pre písomnosti vydané v členskom štáte sa v súvislosti s týmto nariadením nevyžaduje legalizácia ani splnenie inej podobnej formálnej náležitosti.

Článok 15

Právomoc prijímať delegované akty

Komisia v súlade s článkom 16 prijme delegované akty týkajúce sa zavedenia a zmeny vzoru viacjazyčného európskeho osvedčenia o osvojení uvedeného v článku 11.

Článok 16

Postup prijímania delegovaných aktov

1. Komisii sa udeľuje právomoc prijímať delegované akty za podmienok stanovených v tomto článku.
2. Právomoc prijímať delegované akty uvedené v článku 15 sa Komisii udeľuje na dobu neurčitú od 1. júla 2018.
3. Delegovanie právomoci uvedené v článku 15 môže Európsky parlament alebo Rada kedykoľvek odvolať. Rozhodnutím o odvolaní sa ukončuje delegovanie právomoci, ktoré sa v ňom uvádza. Rozhodnutie nadobúda účinnosť dňom nasledujúcim po jeho uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie* alebo k neskoršiemu dátumu, ktorý je v ňom určený. Nie je ním dotknutá platnosť delegovaných aktov, ktoré už nadobudli účinnosť.
4. Komisia oznamuje delegovaný akt hneď po prijatí súčasne Európskemu parlamentu a Rade.
5. Delegovaný akt prijatý podľa článku 15 nadobudne účinnosť, len ak Európsky parlament alebo Rada voči nemu nevzniesli námietku v lehote dvoch mesiacov odo dňa oznámenia uvedeného aktu Európskemu parlamentu a Rade alebo ak pred uplynutím uvedenej lehoty Európsky parlament a Rada informovali Komisiu o svojom rozhodnutí nevzniesť námietku. Na podnet Európskeho parlamentu alebo Rady sa táto lehota predĺži o dva mesiace.

Článok 17

Prechodné ustanovenia

Toto nariadenie sa uplatňuje len na rozhodnutia o osvojení vydané 1. januára 2019 a neskôr.

Rozhodnutia o osvojení vydané pred 1. januárom 2019 sa však tiež uznávajú od tohto dátumu v prípade, že predmetné dieťa nedosiahlo k tomuto dátumu plnoletosť.

Článok 18

Vzťah k existujúcim medzinárodným dohovorom

1. Toto nariadenie sa neuplatňuje na rozhodnutia o osvojení vydané na základe Haagskeho dohovoru z 29. mája 1993 o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach.
2. Týmto nariadením nie je dotknuté uplatňovanie medzinárodných dohovorov, ktorých zmluvnou stranou je v čase prijatia tohto nariadenia jeden alebo viacero členských štátov a v ktorých sa ustanovujú pravidlá súvisiace s uznávaním osvojení, bez toho, aby boli dotknuté povinnosti členských štátov v zmysle článku 351 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.
3. Toto nariadenie má však medzi členskými štátmi prednosť pred dohovormi uzavretými výlučne medzi dvomi alebo viacerými z nich, v rozsahu, v ktorom sa týkajú otázok upravených týmto nariadením.

Článok 19

Doložka o preskúmaní

1. Komisia do 31. decembra 2024 a potom každých päť rokov predloží Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru správu o uplatňovaní tohto nariadenia. K tejto správe pripojí, ak to bude potrebné, návrhy na zmenu nariadenia.
2. Členské štáty na tento účel oznámia Komisii relevantné informácie týkajúce sa uplatňovania tohto nariadenia ich súdmi.

Článok 20

Nadobudnutie účinnosti a dátum uplatňovania

Toto nariadenie nadobúda účinnosť dvadsiatym dňom po jeho uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Uplatňuje sa od 1. januára 2019 s výnimkou článkov 13, 15 a 16, ktoré sa uplatňujú od 1. júla 2018.

Toto nariadenie je záväzné v celom rozsahu a priamo uplatniteľné v členských štátoch v súlade so zmluvami.

V Bruseli [dátum]

Za Radu
predseda

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Spravodajca predkladá túto správu v čase, keď sa Európsky parlament dozvedá o mnohých problémoch súvisiacich s osvojeniami v cezhraničnom kontexte. Tieto rôzne otázky vyžadujú rôzne riešenia, a preto spravodajca navrhuje nelegislatívne riešenia niektorých otázok, ale aj prijatie nariadenia, ktorým sa má riešiť osobitná otázka cezhraničného uznávania vnútroštátnych rozhodnutí o osvojení.

I. Spoločné minimálne normy pre osvojenie

Spravodajca sa domnieva, že časť polemiky vyvolanej osvojeniami by bolo možné účinne riešiť vypracovaním spoločných minimálnych noriem pre osvojenie. Tieto normy by však nemali nadobudnúť formu právnych predpisov, ale mali sa vnímať skôr ako usmernenia o najlepších postupoch, ktoré majú mimoriadny význam najmä v prípadoch osvojení s medzinárodným prvkom. Všetci musia uznať najmä skutočnosť, že akékoľvek rozhodnutie o osvojení sa vydáva len v záujme dieťaťa a musí sa zväžiť na základe okolností konkrétneho prípadu. Niektoré problémy, ktoré vznikajú medzi členskými štátmi, by sa mohli vyriešiť, ak by sa príslušným konzulárnym úradom poskytovali informácie o každom návrhu na rozhodnutie o osvojení dieťaťa, ktoré má štátnu príslušnosť iného členského štátu.

II. Medzištátne osvojenia podľa Haagskeho dohovoru z roku 1993

Spravodajca s uspokojením poznamenáva, že Haagsky dohovor o medzištátnych osvojeniach z roku 1993 sa úspešne vykonáva. Tento dohovor umožňuje automatické uznávanie akéhokoľvek rozhodnutia o osvojení, ktoré bolo prijaté v súlade s postupom uvedeným v dohovore, vo všetkých signatárskych štátoch (ktorými sú všetky členské štáty Európskej únie). Treba poznamenať, že hoci je právny rámec dostatočný, procesné ustanovenia dohovoru sa nie vždy dodržiavajú, napríklad pokiaľ ide o poradenstvo a požiadavky na súhlas biologických rodičov dieťaťa. Požiadavka automatického uznávania sa nie vždy v plnej miere dodržiava, keďže často nastávajú problémy s prepisom záznamov o osobnom stave na základe osvedčení vydaných v súlade s dohovorom.

III. Justičná spolupráca v občianskych veciach v oblasti osvojenia

Spravodajca tiež zastáva názor, že treba vyvinúť väčšie úsilie pri justičnej spolupráci v občianskych veciach v oblasti osvojenia. Cezhraničnému uznávaniu rozhodnutí o osvojení – medzištátnemu alebo vnútroštátnemu – by prospela väčšia dôvera medzi súdnymi a správnymi úradmi, ktorú možno najlepšie zabezpečiť väčším počtom príležitostí na odbornú prípravu. Komisia by tiež mohla podporovať lepšiu spoluprácu a jednoduchší prístup k spravodlivosti tým, že bude uverejňovať dôležité informácie o osvojeniach na Európskom portáli elektronickej justície.

IV. Cezhraničné uznávanie vnútroštátnych rozhodnutí o osvojení

Počas konzultácií a výskumu, ktoré viedli k vydaniu tejto správy, spravodajca dospel k záveru, že na dosiahnutie jednoduchšieho cezhraničného uznávania vnútroštátnych rozhodnutí o osvojení je potrebná legislatívna činnosť na európskej úrovni. V súčasnosti neexistuje nijaký záväzný medzinárodný alebo európsky rámec na uznávanie rozhodnutí o osvojení, ktoré boli vydané na základe vnútroštátneho postupu, v porovnaní

s rozhodnutiami, ktoré boli vydané na základe Haagskeho dohovoru z roku 1993. Vo vnútroštátnom práve mnohých členských štátov existujú ustanovenia o uznávaní zahraničných osvojení, nie však vo všetkých. Táto situácia je v rozpore s narastajúcou hospodárskou a sociálnou integráciou v Európskej únii, ktorej dôsledkom je väčšia mobilita rodín v celej Európe. V niektorých týchto rodinách sú aj osvojené deti. Presťahovanie takejto rodiny do iného členského štátu v mnohých prípadoch nevyvoláva nijaké právne problémy. V niektorých prípadoch však právne problémy vznikajú, keďže priamy príbuzenský vzťah nemusí byť uznaný bez dodatočného administratívneho alebo súdneho postupu. To je v rozpore s právom osvojeného dieťaťa na stabilnú právnu situáciu. Právo európskych občanov na rodinný život a na voľný pohyb si vyžaduje jednoznačný právny rámec, ktorým sa stanoví automatické a recipročné uznávanie vnútroštátnych rozhodnutí o osvojení v celej Európe. Jediným dôvodom na zamietnutie uznania rozhodnutia o osvojení je to, ak neboli splnené pravidlá pre určenie právomoci alebo ak je osvojenie v rozpore s verejným poriadkom členského štátu. Bližší kontext legislatívneho návrhu si čitateľ prečíta v prílohe k uvedenému uzneseniu.

21.4.2016

STANOVISKO VÝBORU PRE PETÍCIE

pre Výbor pre právne veci

k cezhraničným aspektom osvojení
(2015/2086(INL))

Spravodajca výboru požiadaneho o stanovisko: Notis Marias

NÁVRHY

Výbor pre petície vyzýva Výbor pre právne veci, aby ako gestorský výbor zaradil do návrhu uznesenia, ktorý prijme, tieto návrhy:

1. domnieva sa, že záujem detí má prvoradý význam a musí byť hlavným kritériom pri prijímaní akéhokoľvek rozhodnutia súvisiaceho s ich osvojením; vyzýva členské štáty, aby zabezpečili uplatňovanie práva detí slobodne vyjadrovať svoje názory a aby tieto názory zohľadňovali podľa ich veku a vyspelosti, ako je zakotvené v článku 24 Charty základných práv Európskej únie;
2. uvádza, že v Únii neexistuje mechanizmus, ktorý by upravoval automatické vzájomné uznávanie vnútroštátnych rozhodnutí o adopcii prijatých v členských štátoch, čo je prekážkou voľného pohybu rodín; trvá na tom, že je absolútne nevyhnutné zaručiť právnu istotu a v plnej miere rešpektovať zásady vzájomného uznávania a vzájomnej dôvery v oblasti cezhraničného uznávania vnútroštátnych osvojení v záujme ochrany práv rodičov a detí, pričom zároveň je nutné dodržiavať a presadzovať ustanovenia práva Únie, pokiaľ ide o občianstvo a Chartu základných práv Európskej únie; domnieva sa, že členské štáty by mali zabezpečiť, aby uplatňovanie slobody pohybu a pobytu neohrozovalo právo na rodinný život;
3. poznamenáva, že na zabezpečenie ochrany záujmu dieťaťa je potrebná posilnená spolupráca európskych sudcov v tejto oblasti;
4. vyzýva členské štáty, aby s cieľom zabezpečiť správne vykonávanie Haagskeho dohovoru z roku 1993 zamedzili zaťažujúcej byrokracii pri uznávaní medzištátnych osvojení, ktoré už boli uznané v inom členskom štáte; vyzýva členské štáty, aby nabádali štáty, ktoré nie sú signatármi Haagskeho dohovoru z roku 1993, aby tento dohovor podpísali, čím by sa zaručilo, že všetky deti a iné zainteresované strany môžu

uplatňovať príslušné práva a minimálne procesné normy a lehoty, ktoré zaručujú tieto práva, a čo by pomohlo zamedziť vzniku paralelného systému s menším počtom záruk;

5. vyzýva členské štáty, aby v príslušných prípadoch zaistili plné a účinné vykonávanie článku 15 o postúpení vecí súdu, ktorý poskytuje lepšie podmienky na prerokovanie vecí, a článku 55 o zásadách spolupráce vo veciach rodičovských práv a povinností nariadenia (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, s cieľom lepšie chrániť záujem dieťaťa a zlepšiť koordináciu a spoluprácu medzi členskými štátmi;
6. vyjadruje presvedčenie, že by sa mali vypracovať spoločné minimálne normy s cieľom vymedziť pojem „obvyklý pobyt“ a „záujem dieťaťa“;
7. vyzýva členské štáty, aby pravidelne uvádzali štatistické údaje o deťoch, ktoré sú štátnymi príslušníkmi iného členského štátu a sú umiestnené do starostlivosti alebo sú osvojené;
8. vyzýva členské štáty, aby podporovali osobitné odborné vzdelávanie sociálnych pracovníkov, sudcov, právnikov a iných štátnych úradníkov, ktorí sa zaoberajú medzinárodnými postupmi pre osvojenie detí, s cieľom zabezpečiť, aby mali potrebné vedomosti a zručnosti súvisiace s ochranou práv dieťaťa na úrovni Únie a na vnútroštátnej úrovni;
9. vyzýva členské štáty, aby v prípade konaní týkajúcich sa osvojenia bez súhlasu s cezhraničným dosahom systematicky vykonávali ustanovenia Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch z roku 1963 a aby zabezpečili riadne informovanie orgánov v štátoch pôvodu dotknutých rodičov okamžite od úplného začiatku konania a počas celého konania, a to aj o vypočutiach dieťaťa, a aby mali náležitý prístup ku konaniu a k súvisiacim spisom; zdôrazňuje, že v prípade potreby je dôležité zabezpečiť poskytovanie primeranej tlmočnickej a právnej pomoci;
10. uznáva, že hoci osvojenia bez súhlasu sú v prvom rade zamerané na ochranu detí pred zneužívaním alebo závažnou nedbanlivosťou, majú vážne dôsledky aj pre biologických rodičov a osvojené deti; zdôrazňuje, že hoci tento druh osvojenia vždy chráni záujem dieťaťa, keďže vec sa posudzuje individuálne pri rešpektovaní práva dieťaťa byť vypočuté, môže sa využívať iba v krajnom prípade a musí sa obmedziť iba na mimoriadne výnimočné a odôvodnené prípady po tom, ako boli vyčerpané všetky primerané opatrenia na podporu biologickej rodiny; naliehavo vyzýva členské štáty, aby podporovali a/alebo posilňovali a zlepšovali takéto podporné opatrenia;
11. upriamuje pozornosť Európskej komisii, Rady a členských štátov na negatívne dôsledky prísnych postupov osvojenia bez súhlasu, ktoré sa uplatňujú v niektorých členských štátoch, pre biologických rodičov a osvojené deti; vyzýva Európsku komisiu, aby v rámci plánovanej reformy nariadenia č. 2201/2003 navrhla v súvislosti s týmito postupmi primerané opatrenia; upriamuje pozornosť aj na škodlivé dôsledky dlhodobého zverenia dieťaťa do pestúnskej starostlivosti bez súhlasu, ktoré je v rozpore so zásadou uplatňovanou minimálne v niektorých členských štátoch, podľa ktorej by pestúnska starostlivosť mala byť dočasným riešením;

12. vyzýva členské štáty, aby sa v prípadoch osvojenia detí, ktoré stratili oboch rodičov, ako aj v prípadoch osvojenia, keď biologickí rodičia neudelili súhlas s osvojením, a bez toho, aby bolo dotknuté potenciálne právo prednosti v prípade osvojenia nevlastného dieťaťa, dohodli na minimálnej dĺžke trvania cezhraničných konaní týkajúcich sa osvojenia a zabezpečili, aby príbuzní oboch biologických rodičov boli považovaní za trvalých opatrovníkov dieťaťa predtým, ako bude prijaté akékoľvek konečné rozhodnutie o zverení dieťaťa do starostlivosti; v tejto súvislosti upriamuje pozornosť na medzinárodné normy a pripomína články 8 a 20 Dohovoru OSN o právach dieťaťa (UNCRC);
13. poznamenáva, že so zreteľom na význam zachovania viacjazyčnosti a kultúrnej rozmanitosti je dôležité, aby deti, ktoré sú osvojené alebo umiestnené do starostlivosti, mali dostatočné väzby na svoju pôvodnú kultúru, aby nezabudli svoj materinský jazyk, a najmä aby si biologickí rodičia mohli dostatočne často a vo svojom jazyku uplatňovať svoje návštevne práva, pokiaľ takýto kontakt nemá očividne škodlivý vplyv na záujem dieťaťa, ako napríklad v prípadoch predchádzajúcich násilia alebo zneužívania;
14. vyzýva orgány členských štátov zapojené do konaní o osvojení, aby vyvinuli maximálne úsilie o to, aby nedochádzalo k oddeľovaniu súrodencov; v tejto súvislosti pripomína článok 8 Dohovoru OSN o právach dieťaťa, na základe ktorého sa vlády zaväzujú rešpektovať a chrániť identitu dieťaťa vrátane jeho rodinných vzťahov;
15. v prípadoch, keď sa deti, ktoré stratili oboch rodičov, považujú za spôsobilé na osvojenie, alebo v prípadoch núteného osvojenia bez súhlasu biologických rodičov musia sociálni pracovníci v oboch dotknutých členských štátoch posúdiť, či sú členovia širšej rodiny vhodní na prevzatie detí do pestúnskej starostlivosti, bez toho, aby tým bolo dotknuté právo prednosti v prípade osvojenia nevlastného dieťaťa;
16. žiada rovnocenný prístup k rodičom s odlišnou štátnou príslušnosťou počas konaní vo veciach rodičovských práv a povinností a osvojenia;
17. vyzýva členské štáty, aby zabezpečili dodržiavanie všetkých procesných práv príbuzných zapojených do tohto procesu, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iného členského štátu, vrátane poskytovania právnej pomoci, riadnych a včasných informácií o vypočutiach, tlmočníka a všetkých dokumentov, ktoré sa týkajú prípadu, v ich rodnom jazyku, atď.;
18. v prípade, keď sú sociálni pracovníci jedného členského štátu vyslaní s cieľom zistiť skutkový stav konkrétneho prípadu osvojenia v iných členských štátoch, vyzýva vysielajúci štát, aby informoval všetky príslušné orgány v krajine, do ktorej bol pracovník vyslaný;
19. poukazuje na to, že úsporné politiky a zníženie výdavkov uložené Komisiou, ktoré museli niektoré členské štáty uskutočniť, vážne ohrozujú kvalitu a dostupnosť sociálnych služieb; zdôrazňuje, že je dôležité poskytnúť sociálnym pracovníkom na riadne vykonávanie posúdenia jednotlivých prípadov primerané pracovné podmienky, a to bez akéhokoľvek finančného alebo právneho nátlaku a pri plnom zohľadnení záujmu dieťaťa v krátkodobom, strednodobom a dlhodobom výhľade;
20. zdôrazňuje, že je potrebné zlepšiť podporné štruktúry pre rodiny; vyzýva preto Komisiu

a členské štáty, aby spolufinancovali a podporovali vytváranie sietí mimovládnych organizácií, ktoré poskytujú pomoc občanom Únie žijúcim s ich rodinami v inom členskom štáte a vyžadujúcim dodatočnú pomoc pri ich spolupráci s orgánmi starostlivosti o deti a miestnymi orgánmi;

21. vyzýva členské štáty, aby obetiam domáceho násillia, alkoholizmu alebo užívania drog, ktorým odoberú deti, poskytli primeranú možnosť plne sa vyliečiť, a to predtým, než súd prijme konečné rozhodnutie o osvojení detí;
22. naliehavo vyzýva členské štáty, aby v prípadoch osvojenia ako kľúčové kritérium zohľadnili sťažnosti týkajúce sa násillia v rodinách, najmä rodovo podmieneného násillia a/alebo sexuálneho násillia voči deťom spôsobeného konaním a/alebo nekonaním zo strany biologických rodičov;
23. naliehavo vyzýva Komisiu, aby v prípade sťažností týkajúcich sa osvojenia bez súhlasu, ktoré majú cezhraničné dôsledky, na základe porovnávacjej štúdie zistila, či sa menší počet takýchto sťažností vyskytuje v členských štátoch, ktoré majú okrem iných systémov starostlivosti pred osvojením dieťaťa aj kvalitnú infraštruktúru a náležite regulovaný systém pestúnskej starostlivosti;
24. žiada Európsku komisiu, aby poskytla zrozumiteľnú a ľahko prístupnú príručku s praktickými informáciami pre občanov o inštitucionálnych mechanizmoch ochrany detí, najmä pokiaľ ide o osvojenia bez súhlasu rodičov a práva rodičov v rôznych členských štátoch;
25. vyzýva členské štáty, aby si vymieňali informácie a viedli kampane na zvyšovanie informovanosti občanov o kultúrnych tradíciách a pravidlách výchovy detí v iných členských štátoch, aby boli títo občania informovaní o postupoch, na základe ktorých by im mohli byť odňaté ich rodičovské práva a ich deti poskytnuté na osvojenie;

VÝSLEDOK ZÁVEREČNÉHO HLASOVANIA VO VÝBORE POŽIADANOM O STANOVISKO

Dátum prijatia	19.4.2016
Výsledok záverečného hlasovania vo výbore	+: 21 -: 0 0: 8
Poslanci prítomní na záverečnom hlasovaní	Marina Albiol Guzmán, Margrete Auken, Alberto Cirio, Pál Csáky, Rosa Estaràs Ferragut, Eleonora Evi, Peter Jahr, Rikke Karlsson, Jude Kirton-Darling, Notis Marias, Edouard Martin, Roberta Metsola, Marlene Mizzi, Julia Pitera, Gabriele Preuß, Eleni Theocharous, Jarosław Wałęsa, Cecilia Wikström, Tatjana Ždanoka
Náhradníci prítomní na záverečnom hlasovaní	Enrique Calvet Chambon, Kostadinka Kuneva, Miltiadis Kyrkos, Julia Reda, Sven Schulze, Ángela Vallina
Náhradníci (čl. 200 ods. 2) prítomní na záverečnom hlasovaní	José Blanco López, Martina Dlabajová, Elena Gentile, Zbigniew Kuźmiuk

VÝSLEDOK ZÁVEREČNÉHO HLASOVANIA V GESTORSKOM VÝBORE

Dátum prijatia	29.11.2016
Výsledok záverečného hlasovania vo výbore	+: 21 -: 2 0: 0
Poslanci prítomní na záverečnom hlasovaní	Max Andersson, Joëlle Bergeron, Marie-Christine Boutonnet, Jean-Marie Cavada, Kostas Chrysogonos, Therese Comodini Cachia, Mady Delvaux, Rosa Estaràs Ferragut, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Mary Honeyball, Dietmar Köster, António Marinho e Pinto, Emil Radev, Julia Reda, Evelyn Regner, Pavel Svoboda, Axel Voss, Tadeusz Zwiefka
Náhradníci prítomní na záverečnom hlasovaní	Daniel Buda, Angel Dzhambazki, Angelika Niebler, Virginie Rozière, Kosma Złotowski
Náhradníčka (čl. 200 ods. 2) prítomná na záverečnom hlasovaní	Mylène Troszczyński